

ΛΕΝΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ανθολόγιο
ανορθόδοξης ζωής

ποταμός

ΑΘΗΝΑ 2010

ΛΕΝΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Ανθολόγιο ανορθόδοξης ζωής

© 2010, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ & Λένα Παπαδημητρίου
Επιμέλεια: Γιούλα Κουγιά
Σχεδιασμός, σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη
Εκτύπωση: Μητρόπολις ΑΕ

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ
Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271, fax 210 7254629
www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-6691-77-5

*Μόνο ένα βήμα
χωρίζει το μεγαλειώδες
από το γελοίο*
ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΣ

Στον Δημήτρη, γιατί ήταν εκεί

Ευχαριστώ τον Δημήτρη Ξαθόπουλο, τη Λαλίνα Φαφούτη και την Αναστασία Λαμπρία που με την ενθάρρυνση, τη στήριξη και την καθοδήγησή τους βοήθησαν ώστε το βιβλίο αυτό να μη μείνει ημιτελές σε κάποιο κλειδωμένο συρτάρι. Ευχαριστώ επίσης τους Κοσμά Βίδο, Μαρίλη Μαργωμένου, Γαλάτεια Λασκαράκη και Μανώλη Μελισσάση για τις πολύτιμες συμβουλές τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	13
I. ΤΡΟΦΗ	17
II. ΤΥΧΗ	63
III. ΣΩΜΑ	103
IV. ΡΟΥΧΟ	125
V. ΖΩΟ	145
VI. ΕΞΟΥΣΙΑ	169
VII. ΝΟΜΟΣ	203
VIII. ΧΡΗΜΑ	235
IX. ΕΜΜΟΝΗ	269
X. ΘΑΝΑΤΟΣ	307
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	337

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

του Κοσμά Βίδου

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ είναι εκείνη στην οποία απευθύνομαι όποτε αναζητώ απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα που με ταλανίζουν, όπως: πού ζει η γυναίκα με τα πέντε στήθη και το κερασφόρο αιδοίο και ποιος επιστήμονας έφερε στο φως την περίπτωση της – για να την ερωτευθεί και να την παντρευτεί αμέσως μετά; Ποια είναι η τροφή στην οποία έχουν δυσανεξία οι περισσότεροι πολιτικοί – εκτός από τον Νικολά Σαρκοζί; Τι έφαγε για πρωινό ο Τσαρλς Μάνσον την ημέρα που κατακρεούργησε τη Σάρον Τέιτ και πώς αυτό επηρέασε τη φορά του δολοφονικού μαχαιριού; Κάθε πότε άλλαζε –αν άλλαζε– εσώρουχα η Ιωσηφίνα; Ποια ήταν η αγαπημένη τσικλόφουσκα του Μαχάτμα Γκάντι και πόσο μεγάλες φούσκες έκανε με αυτήν ενώ διαλογιζόταν για το μέλλον της μητέρας Ινδίας; Ζωντανή εγκυκλοπαίδεια φαινομενικά άχρηστων αλλά στην πραγματικότητα εξαιρετικά χρήσιμων –όχι απλά ψυχαγωγικών, αλλά ουσιαστικά ενημερωτικών– πληροφοριών, η Λένα Παπαδημητρίου μου υπενθυμίζει, με τις ιστορίες που επιμελώς συλλέγει εδώ και χρόνια, πόσο ενδιαφέρον μπορεί να κρύβει μια φαινομενικά αδιάφορη είδηση, από

εκείνες που συχνά δεν βρίσκουν θέση ούτε στα μονόστηλα των εφημερίδων. Πόσο απρόβλεπτη, παράδοξη, αναπάντεχη μπορεί τελικά να είναι και η πιο «ανούσια» και πληκτική καθημερινότητα. Ή, μάλλον, πώς το παράδοξο μπορεί να υποβόσκει σε κάθε βήμα μας για να εμφανιστεί μεγαλοπρεπώς –θεόσταλτο ή μέσα από τις ανθρώπινες συμπεριφορές– όταν δεν το περιμένουμε: ανατρέποντας καταστάσεις, θριαμβεύοντας, εντυπωσιάζοντας ή τρομάζοντάς μας. Παραδίδοντας μαθήματα ζωής ή απλώς αφήνοντάς μας εμβρόντητους μπροστά στην άνευ ορίων οργιαστική, αποστομωτική φαντασία που διέπει το σύμπαν – από το απειροελάχιστο σύμπαν της προσωπικής ζωής μας έως το... ακατάληκτο κενό, στο άπειρο που επ’ άπειρον συνεχίζεται και συνεχίζεται παρασύροντάς μας στην περιδίνησή του. Μια απολαυστική περιδίνηση σε έναν κόσμο απερίγραπτων (από διασκεδαστικών μέχρι σπαρακτικών, από εκνευριστικών μέχρι αξιοθαύμαστων) συμβάντων με πρωταγωνιστές μερικές από τις διασημότερες προσωπικότητες όλων των εποχών αλλά και απλούς, συνηθισμένους ανθρώπους είναι και το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας. Με τη συγγραφέα να ανθολογεί πέρλες και μαργαριτάρια από τον αφρό του παραδόξου, για να αποδείξει τελικά ότι λογικό και παράλογο είναι σφιχταγκαλιασμένα αδέρφια, συνοδοιπόροι, και συνοδοιπόροι μας στην απρόβλεπτη ζωή που καλούμαστε να ζήσουμε. Μια ζωή, εξάλλου, που αν είχε μόνο το λογικό να τη συντροφεύει, να την καθορίζει, να τη διαμορφώνει, θα ήταν απελπιστικά πληκτική...

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΟΛΑ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΕΝΑ καλοκαιρινό απόγευμα του 2002 σε έναν δανεικό Apple Macintosh PowerBook 150, αυτόν με την μπύλια. Ήξερα ότι θέλω να γράψω ένα βιβλίο με απίθανες ιστορίες που έχουν συμβεί. Όχι απλώς αυτές που διαβάζεις σωρηδόν σε εφημερίδες και sites, αλλά από τις άλλες που σου υπενθυμίζουν ότι το πιο συγκλονιστικά απίθανο μπορεί να ελλοχεύει σε μια βόλτα στο σουπερμάρκετ, μια μέρα με κουφόβραση και ψιλόβροχο, και ενώ μια από τις ακτίνες της ανοιχτής ομπρέλας σου έχει ξεχαρβαλωθεί και χάσκει στο πλάι – λίγο να ξεχαστείς και θα βγάλεις το μάτι κάποιου περαστικού. Ήξερα ακόμα ότι ήθελα οι ιστορίες αυτές να μη διαβάζονται απαραίτητα με τη σειρά, αλλά (αντιγράφω από την εισαγωγή που έγραψε το 1967 ο Μπόρχες για *Το βιβλίο των φανταστικών όντων*) «να βυθιστεί ο αναγνώστης στις σελίδες του κατ' ελλογήν –όπως ακριβώς παίζει με τα μεταβαλλόμενα σχήματα ενός καλειδοσκοπίου». Πέρασαν οκτώ χρόνια για να ολοκληρωθεί το βιβλίο. Ο Apple Macintosh PowerBook 150 θεωρείται πλέον συλλεκτικός. Όχι ότι έγραφα αδιαλείπτως. Απλώς μεσολάβησαν οι δικές μου προσωπικές, απίθανα συνηθισμένες ιστορίες, που άλλοτε μου έκοβαν και άλλοτε μου πυροδοτούσαν τη φόρα.

*Λένα Παπαδημητρίου
Αθήνα, 25 Οκτωβρίου 2010*

Ι. ΤΡΟΦΗ

Ο Μυστικός Δείπνος των Ηλυσίων

Γνωρίζοντας ότι το τέλος πλησιάζει, ο Φρανσουά Μιτεράν παρέθεσε την 31η Δεκεμβρίου 1995 ένα αποχαιρετιστήριο δείπνο για συγγενείς και φίλους. Το μενού περιελάμβανε: πρώτο πιάτο στρείδια από τη Μαρέν, δεύτερο πιάτο φουαγκρά, τρίτο πιάτο ψητό καπόνι. Δεν ακολούθησε όμως επιδόρπιο, ούτε καν ένα πλατό τυριών. Ο πρώτος σοσιαλιστής πρόεδρος και απόλυτος μονάρχης της Ε' Γαλλικής Δημοκρατίας ήταν αποφασισμένος να τελειώσει με ένα άκρως παράνομο πιάτο: αχνιστά ortolans. Πρόκειται για ένα είδος τσιχλονιού (στα ελληνικά βλαχοτσίχλονο), ένα μικροσκοπικό ωδικό πτηνό, όχι πάνω από δεκαπέντε εκατοστά, από αυτά που κατακλύζουν με τους κίτρινους κελαρυστούς λαιμούς τους τις φυλλωσιές της γηραιάς ηπείρου. Κάποτε εμφανιζόταν στους στίχους των γαλλικών τραγουδιών σαν σύμβολο της αθωότητας και της αγάπης του Ιησού έως ότου κάποιος ανακάλυψε ότι η θέση του δεν είναι στο δέντρο αλλά στο πιάτο. Σήμερα το κυνήγι, η αγορά και το μαγείρεμα του ortolan απαγορεύονται αυστηρά. Όμως, οι ειδήμονες της haute cuisine δεν τον θεωρούν απλώς έναν εκλεκτό μεζέ,

αλλά μια γαστρονομική υπέρβαση. Οι ορνιθολόγοι δεν θέλουν ούτε να ακούσουν. Τα πουλιά αιχμαλωτίζονται ζωντανά, εν συνεχεία είτε τα τυφλώνουν είτε τα φυλακίζουν για ένα μήνα μέσα σε ένα σκοτεινό κουτί όπου υπερσιτίζονται με σπόρους, σταφύλια και σύκα έως ότου τετραπλασιαστούν σε μέγεθος και, στο τέλος, τα πνίγουν ζωντανά μέσα σε μια αλκοολούχα λίμνη Armagnac.

Ο 79χρονος Μιτερράν έδειχνε να γνωρίζει άπταιστα το τελετουργικό του ξεκοκαλίσματος του ortolan. Κάλυψε το προεδρικό κεφάλι του με ένα παραδοσιακό, κεντημένο ύφασμα (για να κρύψει, όπως πιστεύεται, αυτήν τη βλάσφημη πράξη από τα μάτια του Θεού) και τοποθέτησε ολόκληρο το πτηνό μέσα στο στόμα του, αφήνοντας να προεξέχει από τα χείλη του μόνο το κεφαλάκι. Με μια δαγκωνιά αποκεφάλισε το πουλί και δεκαπέντε ολόκληρα λεπτά μασούσε το γλυκό ελαιόχρωμο στήθος, τις φτερούγες, τα μαλακά κόκαλα, τη μεθυσμένη από Armagnac λιλιπούτεια καρδιά. Εκείνο το βράδυ ο χτυπημένος από καρκίνο του προστάτη Γάλλος πρόεδρος αφήφησε όλους τους κανόνες. Ενώ παραδοσιακά επιτρέπεται να φας μόνο ένα ortolan, εκείνος καταβρόχθισε δύο. Από το επόμενο πρωί ο οργανισμός του σταμάτησε να δέχεται οποιαδήποτε τροφή. Μία εβδομάδα αργότερα ο αλαζών «Dieu» (Θεός) του γαλλικού σοσιαλισμού άφησε την τελευταία του πνοή.

Οι καυτές εστίες του Ψυχρού Πολέμου

Η μονομαχία της κουζίνας λαμβάνει χώρα στις 24 Ιουλίου 1959. Ο Σοβιετικός ηγέτης Νικίτα Χρουστσόφ και ο Αμερικανός αντιπρόεδρος τότε Ρίτσαρντ Νίξον διασταυρώνουν τα ξίφη τους μπροστά σε ένα μοντέλο τυπικής αμερικανικής κουζίνας που εκτίθεται στο Πάρκο Σακόλνικι της Μόσχας. Η κουζίνα αυτή φιλοξενείται στο πλαίσιο της Έκθεσης των Ηνωμένων Πολιτειών, της πρώτης που διοργανώνουν οι Σοβιετικοί ως ένδειξη καλής θέλησης απέναντι στο καπιταλιστικό στρατόπεδο. Στην αρχή τίποτε δεν προμηνύει τη μάχη που θα ακολουθήσει. Ο Νίξον ξεναγεί τον Χρουστσόφ, η περιήγηση δείχνει αναίμακτη, οι συγκεντρωμένοι ρεπόρτερ δεν περιμένουν δα και κανένα «λαβράκι».

Ενώ όμως οι δύο άνδρες χαζεύουν το περίπτερο με την κουζίνα –μια πλήρως εξοπλισμένη γιάνικη κουζίνα με πλυντήριο και όλα τα κομφόρ– ο Χρουστσόφ κάνει την έκπληξη: «Δεν έχετε και κανένα μηχάνημα που να σου βάζει το φαγητό μέσα στο στόμα και να σ' το σπρώχνει κάτω; Πολλά από τα πράγματα που μας δείξατε παρουσιάζουν ενδιαφέρον, αλλά δεν χρησιμεύουν σε τίποτα στην καθημερινή ζωή. Νομίζετε ότι ο ρωσικός λαός θα εντυπωσιαστεί βλέποντας αυτά τα πράγματα, όμως τα νέα ρωσικά νοικοκυριά διαθέτουν ήδη όλον αυτόν τον εξοπλισμό», σπεύδει να συμπληρώσει ο Σοβιετικός ηγέτης. Ο Νίξον περνάει στην αντεπίθεση, λέγοντας μεταξύ άλλων: «Αφήστε τον κόσμο να επιλέξει το σπίτι που

θέλει, τη σούπα που θέλει, τις ιδέες που θέλει». Η συζήτηση έχει πλέον ανάψει, η αμερικανική φορμάκινα κονταρομαχεί με το σοβιετικό σαμοβάρι, η «αναμέτρηση της κουζίνας» (kitchen debate), όπως θα μείνει στην Ιστορία, βρίσκεται εν εξελίξει και οι τηλεοπτικές κάμερες καταγράφουν αχόρταγα. Οι δύο ηγέτες συζητούν στη συνέχεια για πλυντήρια, πυραύλους και άλλα αντικείμενα οικιακής και μη χρήσης που τους χωρίζουν. Σε λίγο οι εστίες του λεκτικού πολέμου σβήνουν. Η ξενάγηση, με φόντο την κουζίνα του Αμερικανικού Ονείρου, θα λήξει με φιλοπόλεμα χαμόγελα και αμοιβαίες υποσχέσεις για ειρήνη.

Διυπουργικά μαγειρέματα

Ο έβδομος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Άντριου Τζάκσον είχε manía να συγκαλεί υπουργικά συμβούλια στην αχνιστή εχεμύθεια της κουζίνας του Λευκού Οίκου. Χάρη σε αυτόν φημολογείται ότι προέκυψε το 1831 ο όρος «Kitchen cabinet» (υπουργικό συμβούλιο της κουζίνας), ο οποίος χρησιμοποιείται στην αγγλοσαξονική πολιτική αρχικό για να περιγράψει μια «ανεπίσημη» ομάδα πολιτικών συμβούλων. Στη Βρετανία συνδέθηκε στενά με τις κυβερνήσεις του Λόιντ Τζορτζ τη δεκαετία του '20 και του Χάρολντ Γουίλσον τη δεκαετία του '70.

Υπάρχει όμως και έτερη θεωρία που φέρει την πατρότητα του όρου να ανάγεται πίσω στα χρόνια του Άγγλου ηγέτη Όλιβερ Κρόμγουελ. Η σύζυγός του Ελίζαμπεθ βρισκόταν διαρκώς στο στόχαστρο των μοναρχικών που την κατηγορούσαν ότι «μαγείρευε» την πολιτική του συμβίου της και της Κοινοπολιτείας. Οι επιθέσεις εναντίον της εντεινόταν ώσπου το 1664 ο Τόμας Μίλμπορν έφτασε στο σημείο να εκδώσει το σατιρικό βιβλίο συνταγών *The Court and Kitchen of Elizabeth* (Η Αυλή και η Κουζίνα της Ελίζαμπεθ), στο οποίο την κατηγορεί για δωροδοκία και διαφθορά ενώ διαγιγνώσκει ότι «είναι εκατό φορές πιο κατάλληλη για στάβλο παρά για παλάτι».

Ο Γαργαντούας του προλεταριάτου

Ο Νίκολας Γουντ είναι γνωστός ως «Ο Μέγας Φαγάς του Κεντ». Τρώει τα πάντα και σε τεράστιες ποσότητες. Ένας λαϊκός ήρωας της Νότιας Αγγλίας στις αρχές του 17ου αιώνα εμφανίζεται σε πανηγύρια και τσίρκα. Οι αριστοκράτες τον προσκαλούν συχνά να επιδείξει τις ικανότητές του. Μια μέρα προσκαλείται στο Κάστρο του Λιντς. Ο οικοδεσπότης σερ Γουόρχαμ Σέιντ Λέτζερ τον περιμένει με στρωμένο το τραπέζι. Βάζει στοίχημα ότι ο Νίκολας Γουντ δεν θα τα καταφέρει. Στο κάτω κάτω

το δείπνο που έχει σερβιριστεί είναι αρκετό να χορτάσει οκτώ ανθρώπους. Ο Νίκολας Γουντ κερδίζει το στοίχημα και δέχεται μία ακόμη πρόσκληση από έναν άλλον τοπικό άρχοντα, ονόματι σερ Γουίλιαμ Σέντλεϊ. Αυτή τη φορά το δείπνο είναι πιο ογκώδες και ο «Μέγας Φαγάς του Κεντ» πέφτει ξερός. Όταν ανακτά τις αισθήσεις του, ο Σέντλεϊ διατάζει να τον καθίσουν στην πεδούλα για να διασκεδάσει με το μαρτύριό του το συγκεντρωθέν πλήθος. Ο ταπεινωμένος Γουντ θα πάρει αργότερα την εκδίκησή του, στο κάστρο του λόρδου Γουότον στο Μπόρτον Μάλερμπι, όταν θα καταβροχθίσει επτά ντουζίνες κουνέλια. Οι φίλοι του επευφημούν τον «Μέγα Φαγά του Κεντ», αυτόν τον Γαργαντούα του προλεταριάτου που «γονατίζει» τους λιπόψυχους αριστοκράτες.

Εν έτει 1630 ο ποιητής Τζον Τέιλορ τον συναντά τυχαία σε κάποιο πανδοχείο και τον παρακολουθεί εμβρόντητος να «σαβουρώνει» ένα πρωινό που περιλαμβάνει: ένα αρνίσιο μπούτι, εξήντα αυγά, τρεις μεγάλες πίτες και μια γιγάντια μαύρη πουτίγκα. Καθότι δεν είχε ακόμα χορτάσει, το παιδί του πανδοχείου τρέχει να του φέρει και μια πάπια. Στο πιάτο του θα μείνουν μόνο το ράμφος και τα φτερά. Αποφασίζει ότι έχει έρθει η ώρα να πάρει τον «Μέγα Φαγά του Κεντ» μαζί του στο Λονδίνο. Είναι αναμφίβολα ένας πρώτης ποιότητας μεζές για την μπλαζέ αριστοκρατία της μητρόπολης. Ξεκινά μια μεγάλη διαφημιστική καμπάνια, μοιράζονται φυλλάδια που μιλούν για τα «Κατορθώματα των Θαυμαστών Οδόντων και του Στομάχου του Νίκολας Γουντ», ο «καλλιτέχνης»